

Hana Bulejová: Stereotypy v díle Jára Cimrmana

Posudek vedoucího práce

ÚČLLV FF UK, Obor český jazyk a literatura

Předložená diplomová práce se věnuje tematice, která dosud stála víceméně stranou jak prací akademických, tak i absolventských, a pokud už přilákala něčí pozornost, byla to spíše pozornost zahraničních bohemistů: věnuje se „fenoménu“ Jára Cimrmana a dramatických textů i mytizačních postupů v nich využívaných.

Důvody tohoto akademického nezájmu o jeden z nejvýraznějších produktů české populární kultury posledního půlstoletí lze spatřovat možná již právě v tom, že jde o produkt natolik známý a fungující ve sférách individuální i kolektivní paměti, že jako by již ani nebylo žádné analýzy třeba. A stejně tak může být důvodem i svůdnost, kdy každý vykladač bude lákán přistupovat na dikci a dodržovat a rozvíjet pseudoakademickou rovinu, kterou nabízí již samotný produkt. V tomto ohledu si cením odvahy Hany Bulejové vybrat si dané téma.

Práce je založena na očekávatelném postupu vzhledem k tomu, že jde o práci „mapující“. Nejprve na základě dostupných publicistických a pamětnických zdrojů shrnuje genezi postavy Jára Cimrmana v původním rozhlasovém a poté i divadelním provedení. Diplomantka volí formu souhrnného výkladového vyprávění, v jehož rámci formuluje několik zobecňujících tezí, jež doprovází pokus o kontextové situování od 60. let až do současnosti, s přihlédnutím i k předcházející tradici mystifikačních postupů v české kultuře.

Druhá část práce usiluje o postžení poetiky Divadla Jára Cimrmana. Věnuje se rysům specifického humoru, založeného na komičnu, ale i silné literárnosti; jádrem této části práce je pak charakterizace jednotlivých her v jejich chronologickém uspořádání. Protože jde o práci „zakladatelskou“, jsou tyto pasáže založeny i na parafrázování dějové linie a výčtech svébytných rysů jednotlivých her, jež vystupují na základě souhrnného kanonického celku.

Jádrem práce je pak téma vytyčené v jejím titulu – stereotypy, které dané poetika tematizuje i produkuje. Hana Bulejová vykládá – a myslím, že po právu – jako klíčový stereotyp cimrmanovský stereotyp téma češství a analyzuje jeho podoby. Poté věnuje pozornost stereotypu vědeckého (a učitelského) přístupu, stereotypu lidového komického hrdiny a nakonec stereotypu ženy, smrti a stáří. Tyto výklady jsou opět vydatně podloženy odkazy k jednotlivým hrám, ale stejně tak i úsilím o formulaci zobecňujících závěrů tam, kde se takovéto závěry nabízejí.

Domnívám se, že jde o práci, která splňuje účel v úsilí shromáždit a „zmapovat“ výchozí zdroje a sumarizovat to, co se ke zobecňování a souhrnné interpretaci nabízí. Je

myslím zřetelné, že práce se bude jevit jinak tomu, pro koho je svět Járy Cimrmana světem, v němž rád přebývá, a jinak tomu, kdo čeká jen na zobecňující výsledné teze. Práce nabízí myslím řadu dílčích postřehů a shrnujících pozorování, jež lze dále produktivně rozvíjet a domýšlet. Oceňuji i jazykovou a stylizační čistotu výsledného textu.

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 11. 6. 2012

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.